ეკონომიკისა და ბიზნესის ადმინისტრირების მიმართულება

ავთანდილ ლაფაჩი
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ახალი უმაღლესი სასწავლებელი-ნიუუნის
აფილირებული ასოცირებული პროფესორი

აგროტურიზმის სისტემური მოდელის შექმნა და მისი მართვის ეკონომიკური მექანიზმი

ანოტაცია

სოფლის მეურნეობასთან დამოკიდებულებაში, სპეციფიკურ, თანამედროვე მოდელისა და მომავლის ხედვის პროგრესულ ფორმად ყალიბდება აგროტურიზმის პროფილის ფორმირებების შექმნა და მორგებულ მენეჯმენტზე აგებული ფუნქციონირება.
აგროტურიზმის განვითარება მოითხოვს შესაბამისი ეკონომიკური მექნიზმისა და ინსტიტუციონალური სისტემის დამუშავებას, რამაც უნდა უზრუნველყოს მისი სრულყოფილი მართვა და რეგულირება. ეს, მოიცავს მორგებული ეკონომიკური და სამართლებრივი ბაზის შექმნასა და შესაბამისი ნორმების დამუშავებას.
საჭირო იქნება შედგეს აგროტურიზმის რეგიონული ატლასი, რაც მარკეტინგული მოტივაციების რეალიზაციისა და უზრუნველყოფის საფუძვლად იქნება მიჩნეული. ასეთი ატლასის შექმნა საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა საერთო სისტემაში უდავო სიახლეს წარმოადგენს.
აგროტურიზმის, როგორც დიდი, პერსპექტიული და სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის პრობლემის კვლევის მიზანი უნდა იყოს ზონალურ-დიფერენცირებული თავისებურებების გათვალისწინებით საქართველოში აგროტურიზმის განვითარების შესაძლებლობებისა და არეალის განსაზღვრა, მისი სისტემური მოდელის შექმნა, მართვისა და რეგულირების ეკონომიკური მექანიზმის დამუშავება და უკუგების ოპტიმიზირებული დონეების დადგენა. სტატიაში ამ მიზნის შესაბამისად ჩამოყალიბებულია კონკრეტული ამოცანები.

საკვანძო სიტყვები:
აგროტურიზმი, სისტემური მოდელი, რეგიონული ატლასი, ეკონომიკური მექანიზმი, აგროტურიზმის რეგიონული ატლასი.

საქართველო ძალზე მრავალფეროვანი ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობებით ხასიათდება, რაც განსაკუთრებულ გავლენას ახდენს სოფლის მეურნეობის განვითარებაზე, მის სპეციალიზაციაზე, გაადგილებაზე, წარმოების ტენდენციებსა და მასშტაბებზე.

ეს მახასიათებლები შესამჩნევად, ზოგჯერ რადიკალურადაა განსხვავებული ცალკეული

ზონისა და მიკროზონის მიხედვით, რაც მართვის სისტემის თვალსაზრისით სრულიად სპეციფიკურ დამოკიდებულებას მოითხოვს.

ამ საერთო სისტემაში, თანდათანობით იკვეთება და უახლოეს პერიოდში მნიშვნელოვნად ამაღლდება ტურიზმის როლი და შესაძლებლობები.

სოფლის მეურნეობასთან დამოკიდებულებაში, სპეციფიკურ, თანამედროვე მოდელისა და მომავლის ხედვის პროგრესულ ფორმად ყალიბდება აგროტურიზმის პროფილის ფორმირებების შექმნა და მორგებულ მენეჯმენტზე აგებული ფუნქციონირება.

შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს, ამ გამორჩეული ფუნქციის შესრულება საკმაოდ დააგვიანდა და თუ გავითვალისწინებთ ახალი მსოფლიო წესრიგისა და გლობალიზაციის შეუქცევადი პროცესის მოთხოვნებსა და მოტივაციებს, აგროტურიზმის სფეროს სისტემური განვითარება უკვე დროის მოთხოვნა ხდება და მან უნდა გააძლიეროს და განამტკიცოს ქვეყნის ეკონომიკური პოტენციალი, ხელი შეუწყოს ადგილობრივი, უნიკალური, ბუნებრივი და ეკონომიკური რესურსების მაქსიმალური უკუგებით გამოყენებასა და სოციალური პირობების გაუმჯობესებას.

აგროტურიზმის განვითარების მნიშვნელობა, ხელშემწყობი გარემოებები, აუცილებლობა და წინაპირობები დასტურდება იმით, რომ საქართველოს სოფლის მეურნეობის გაძღოლის კულტურის ნიშნები აისახა მითოლოგიურ და ეთნოგრაფიულ სიგელებში, რაც გამოვლენილია ამ დარგთან დაკავშირებულ ადათ-წესებსა და წეს-ჩვეულებებში, სარწმუნოებრივი ხასიათის რიტუალებში.

აღსანიშნავია ისიც, რომ საქართველო, სოფლის მეურნეობის სპეციფიკის თვალსაზრისით მსოფლიო მნიშვნელობის რეგიონია. საქვეყნოდაა ცნობილი, რომ საქართველო წარმოადგენს ხორბლისა და ვაზის ერთ-ერთ სამშობლოსა და აკვანს.

უაღესად საყურადღებოა და ფრიად ანგარიშგასაწევი, რომ საქართველოში, ხალხური სელექციის მიღწევად ითვლება ხევსურული ძროხა, თუშური ცხვარი, მეგრული თხა, კახური სამთო-სატყეო სამომთაბარო ღორი, ქართული რუხი, გრძელხორთუმიანი ფუტკარი და სხვა.

ყოველივე ეს ტურისტთა დიდ ინტერეს დაიმსახურებს და მათთვის ახალი ტექნოლოგიების (რომელიც სელექციასაც მოიცავს) გამოყენების წყარო გახდება.

აგროტურიზმის განვითარებისათვის უაღრესად საყურადღებო და დამახასიათებელი ფაქტორია ის, რომ საქართველოში გვხვდება 25 ათასი მდინარე, 860 ტბა, 688 მყინვარი, 1400 მინერალური წყარო (მ.შ. ნახევარზე მეტი ცხელი წყარო); ტყეებს უკავია მთელი ტერიტორიის 38,8 %, შავი ზღვის სანაპირო ზოლის სიგრძე 320 კილომეტრია; ტერიტორიის 54% მთებს უკავია, 33% მთისწინებს.[1]

აგროტურიზმის განვითარებისათვის თითქმის ფასდაუდებელია საქართველოს მრავალფეროვანი, კონტრასტული ბუნება, უმდიდრესი ფლორითა და ფაუნით, დიდი სამონადირეო და სათევზაო სივრცით, ტყის ფონდის სიდიადითა და უნიკალობით, სამთო-სათხილამურო ტრასებით, აგრეთვე მდიდარი ისტორიული, საეკლესიო-ხუროთმოძღვრული ანსაბლებით.

ტურისტების დიდ დაინტერესებასა და გაოცებას იწვევს ის, რომ მთიან სოფლებში კვლავ შემორჩენილია და მისდევენ ორიგინალურ ხალხურ ხელოსნობას – თიხის სხვადასხვა ჭურჭლისა და კერამიკული ნაწარმის, ხის მერქნით დაწნული ნივთების დამზადებას, სვანური, თუშური და კახური ქუდების კერვას, განუმეორებელი სუვენირების კეთებას (მთიან სოფლებსა და ზღვის სანაპირო ზოლში), დაზგურ-სამხატვრო და ჭედური ნაწარმის დაზადებას და სხვა. ტურისტებისათვის ყურადღებამისაქვევი იქნება ნიადაგის დამუშავების და სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოვლა-მოყვანის ადგილობრივი ტექნოლოგია, სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის გადამუშავების წესები (ჩურჩხელის, ფელამუშის, ტყლაპის, ჩირის, ტყემლის საწებლის და სხვათა დამზადება).

[1] საქართველოს სოფლის მეურნეობა და მისი განვითარების ღონისძიებები – ვ. ბურკაძე, „აგრარული ეკონომიკის მოამბე“ აგრარული ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომათა კრებული, თბილისი 2007 წ. გვ. 53.

აგროტურიზმის ქართული იმიჯის შემქმნელი იქნება ის ფორმა, რომ ტურისტები იცხოვრებენ გლეხთა (ფერმერთა) სახლებში -- როგორც ორიგინალურ მინი-ტურისტულ სასტუმროებში, გამოეთიშებიან ცივილიზებული სამყაროს სტრესებს და ჩაერთვებიან გლეხური ცხოვრების ატმოსფეროში, რომელიც მოიცავს საკარმიდამო ნაკვეთების დამუშავებას, ბოსტან-ბაღჩაში საქმიანობას, ველ-მინდვრებსა, სათიბ-საძოვრებსა, ჭალებსა და ტყის ზოლში ერთობლივ საქმიანობასა და გართობას, სკაუტურ ცხოვრებას, ტყისპირებში სოკოს შეგროვებას, მალინის, მოცვის, შვინდის, მაყვლის, პანტის, ზღმარტლის, ასკილის, უნაბის, ფშატის და ტყის ფლორის სხვა პროდუქტების მოპოვებას. საინტერესო და დიდი გამოყენებითი მნიშვნელობისა იქნება სამკურნალწამლო ბალახეულობის შეგროვება და ხალხური მედიცინის გაცნობა.

აგროტურისტებს მოელით მინი-ტურისტული სასტუმროების ახლომახლო არემარეში შთაბეჭდილებებით აღსავსე ტურისტული მოგზაურობები, ისტორიული ძეგლების ხილვა, საეკლესიო ლოცვებისა და მრავალხმიანი გალობების მოსმენა, ორიგინალური სამზარეულოს დაჭაშნიკება, ვარსკვლავებით მოჭედილი, მოწმენდილი ცის ქვეშ სოფლის საღამური იდილიები, მთვარიანი საღამოს ჟამს სოფლის გოგო-ბიჭების ცეკვა-თამაში და ბევრი სხვა საოცარი ტურისტული თავგადასავლები.

საქართველოში აგროტურიზმის განვითარებას იმდენად დიდი პერსპექტივები გააჩნია, რომ იგი უეჭველად მოითხოვს მართვისა და რეგულირების თანამედროვე, მომავალზე ორიენტირებული ავტომატიზებული სისტემების შექმნას, შესაბამისი ინფორმაციული ტექნოლოგიებითა და მონაცემთა ბაზით.[1]

აგროტურიზმის განვითარება მოითხოვს შესაბამისი ეკონომიკური მექნიზმისა და ინსტიტუციონალური სისტემის დამუშავებას, რამაც უნდა უზრუნველყოს მისი სრულყოფილი მართვა და რეგულირება. ეს, მოიცავს მორგებული ეკონომიკური და სამართლებრივი ბაზის შექმნასა და შესაბამისი ნორმების დამუშავებას.

საჭირო იქნება შედგეს აგროტურიზმის რეგიონული ატლასი, რაც მარკეტინგული მოტივაციების რეალიზაციისა და უზრუნველყოფის საფუძვლად იქნება მიჩნეული. ასეთი ატლასის შექმნა საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა საერთო სისტემაში უდავო სიახლეს წარმოადგენს.

აგროტურიზმის განვითარება საქართველოში, სხვა, ბევრი სპეციფიკური და მკაცრად მიზნობრივი ამოცანის გადაწყვეტასაც მოითხოვს, რამაც საერთო ჯამში უნდა შექმნას აგროტურიზმის ერთიანი, ცენტრალიზებული სისტემა და სამსახური, რომლის რეალიზაციაც განამტკიცებს ქვეყნის ეკონომიკურ და სოციალურ პოტენციალს და აამაღლებს მის როლსა და ფუნქციას მსოფლიო თანამეგობრობაში.

მეცნიერები ახლა ფართოდ განიხილავენ ახალ თეორიას – მომხმარებლის არჩევანის თეორიას. ეს არის ადამიანის მიერ გადაწყვეტილების მიღების აღწერა და შესრულება. აგროტურიზმის განვითარება ამ პოზიციის რეალიზაციის ერთ-ერთი საუკეთესო ფორმა და საშუალებაა.

აგროტურიზმის, როგორც დიდი, პერსპექტიული და სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის პრობლემის კვლევის მიზანი უნდა იყოს ზონალურ-დიფერენცირებული თავისებურებების გათვალისწინებით საქართველოში აგროტურიზმის განვითარების შესაძლებლობებისა და არეალის განსაზღვრა, მისი სისტემური მოდელის შექმნა, მართვისა და რეგულირების ეკონომიკური მექანიზმის დამუშავება და უკუგების ოპტიმიზირებული დონეების დადგენა.[2]

ამ მიზნის შესაბამისად, ცალკეული ამოცანების დონეზე:

გამოვლინდება აგრარული სექტორის ფუნქციონირების ძირითადი ტენდენციები და კანონზომიერებები ზონალურ ჭრილში, განისაზღვრება და შეფასდება მისი პოტენციალი და

[1] აგროსამრეწველო ინტეგრირებული ფორმირებების მდგრადი განვითარების ეკონომიკური მექანიზმის კვლევის მიზნობრიობა და სისტემურ მეთოდური გადაწყვეტები: ო.ქეშელაშვილი, ვ. ბურკაძე, ჯ. მახარაძე, ა. ლაფაჩი – „აგრარული ეკონომიკის მოამბე“ აგრარული ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომათა კრებული, თბილისი 2007 წ. გვ. 41.

[2] საქართველოს აგრარული სექტორის ეკონომიკური ზრდის სტრატეგიული სისტემა: ო. ქეშელაშვილი, მონოგრაფია თბილისი 2008წ.

მორგებულობა აგროტურიზმის განვითარებისადმი;

შეირჩევა და განისაზღვრება აგროტურიზმის განვითარების პროგრესული ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმები, მინი-ინტეგრირებული ფორმირებების პრიორიტეტულობის დაცვით და შემუშავდება მათი ფუნქციონირების ეკონომიკური და სამართლებრივი პრინციპები და ნორმები.;

განისაზღვრება აგროტურიზმის პროფილის, მ.შ. მინი-ინტეგრირებულ ფორმირებათა განვითარების პროგნოზული ტექნიკურ-ეკონომიკური, ზონალურ-დიფერენცირებული პარამეტრები.

დადგინდება აგროტურიზმის პროფილის ფორმირებათა ფუნქციონირების ეკონომიკური და სოციალური უკუგების ოპტიმიზირებული დონეები;

შეიქმნება საქართველოში აგროტურიზმის სისტემური მოდელი და მისი მენეჯმენტის ავტომატიზებული, ტექნოლოგიური ციკლი, სხვადასხვა დონეზე;

შემუშავდება აგროტურიზმის განვითარების ეკონომიკური მექანიზმი და ინსტიტუციონალური სისტემა (ფინანსური ბერკეტები და საბანკო ურთიერთობები, ფულად-საკრედიტო ურთიერთობები, საგადასახადო მექნიზმი, ფასები და ფასწარმოქმნა, საგარეო კავშირები, შრომითი ურთიერთობები და შრომის ბაზარი, ინოვაციური ფაქტორების გაუმჯობესება და გამოყენების რეგულირება).

შეიქმნება ელექტრონული ვიზიტის პროექტი და შემუშავდება მისი მართვისა და რეგულირების მექანიზმი.

განისაზღვრება ხალხური შემოქმედებითი ხელოსნობის განვითარების შესაძლებლობები და პერსპექტივები აგროტურიზმის საერთო სისტემაში და ამ მიზნით დამხმარე-შეთანაწყობილი სტრუქტურული ფორმირებების ფუნქციონირების ეკონომიკური პარამეტრები.

განისაზღვრება სტრატეგიული კომუნიკაციები აგროტურიზმის სფეროში და მისი გაადგილების ტექნიკურ-ეკონომიკური პარამეტრები.

დამუშავდება აგროტურიზმის რეგიონული ატლასი.

შედგება აგროტურიზმისათვის კადრების მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების სასწავლო-საგანმანათლებლო პროგრამა, რომლის რელიზაციაც მოხდება აგრარული ეკონომიკის მიმართულების სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტში.[1]

შეიქმნება აგროტურიზმის სისტემური მონაცემთა ბანკი (ბაზა) და მისი ინფორმაციული ტექნოლოგიური სისტემა, სახელმწიფოებრივ დონეზე.

ყველა ამ საკითხის შესწავლა და დამუშავება ქართველ აგრარიკოს ეკონომისტთა მოვალეობაა და მათ დიდ ჯაფასა და ინტენსიურ საქმიანობას მოითხოვს, რის შედეგადაც შესამჩვევად ამაღლდება საქართველოს, ისედაც წონადი გეოპოლიტიკური ფუნქცია და როლი მსოფლიო თანამეგობრობაში. ყოველივე ეს, თანამედროვე მსოფლიო ინტეგრაციული პროცესების შემადგენელი ელემენტი იქნება.

[1] აგროსამრეწველო ინტეგრირებული ფორმირებების მდგრადი განვითარების ეკონომიკური მექანიზმის კვლევის მიზნობრიობა და სისტემურ მეთოდური გადაწყვეტები: ო.ქეშელაშვილი, ვ. ბურკაძე, ჯ. მახარაძე, ა. ლაფაჩი – „აგრარული ეკონომიკის მოამბე“ აგრარული ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომათა კრებული, თბილისი 2007 წ. გვ. 41. რისკის მართვა ფერმერულ მეურნეობებში: ო. ქეშელაშვილი, მომოგრაფია 2009წ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს სოფლის მეურნეობა და მისი განვითარების ღონისძიებები – ვ. ბურკაძე, „აგრარული ეკონომიკის მოამბე“ აგრარული ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომათა კრებული, თბილისი 2007 წ. გვ. 53.
2. აგროსამრეწველო ინტეგრირებული ფორმირებების მდგრადი განვითარების ეკონომიკური მექანიზმის კვლევის მიზნობრიობა და სისტემურ მეთოდური გადაწყვეტები: ო.ქეშელაშვილი, ვ. ბურკაძე, ჯ. მახარაძე, ა. ლაფაჩი – „აგრარული ეკონომიკის მოამბე“ აგრარული ეკონომიკის ინსტიტუტის სამეცნიერო შრომათა კრებული, თბილისი 2007 წ. გვ. 41.
3. საქართველოს აგრარული სექტორის ეკონომიკური ზრდის სტრატეგიული სისტემა: ო. ქეშელაშვილი, მონოგრაფია თბილისი 2008წ.
4. რისკის მართვა ფერმერულ მეურნეობებში: ო. ქეშელაშვილი, მომოგრაფია 2009წ.